

ΕΝΩΣΗ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΜΕΝΟ ΜΕ ΤΗΝ
ΥΠ' ΑΡΙΘ. 1595/1987 ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Αθήνα, 03/12/2014

ΑΠΟ ΤΟ ΦΩΤΑΕΡΙΟ ΣΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΑΕΡΙΟ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Το εργοστάσιο φωταερίου της Αθήνας, μια από τις μεγαλύτερες καινοτομίες στον τομέα της ενέργειας στην Ελλάδα, ιδρύθηκε στον αιώνα της βιομηχανικής επανάστασης. Από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα αρκετοί ευρωπαίοι επιχειρηματίες αναζήτησαν νέες ευκαιρίες σε χώρες της περιφέρειας της Ευρώπης, ιδίως με όχημα τις νέες τεχνολογίες της εποχής .

Τον **Ιανουάριο του 1855** το δημοτικό συμβούλιο του δήμου Αθηναίων αποφάσισε στο εξής οι εργασίες της καθαριότητας και του φωτισμού της πόλης να πραγματοποιούνται με καθεστώς εργολαβίας. Στο πρώτο εξάμηνο του 1855 πραγματοποιήθηκαν επαναλαμβανόμενοι μειοδοτικοί διαγωνισμοί από τον δήμο προκειμένου να προμηθευτεί ελαιόλαδο σε χαμηλή τιμή για το άναμμα των λαδοφάναρων. Οι προσφορές των προμηθευτών παρέμεναν σε υψηλά επίπεδα και το δημοτικό συμβούλιο αναζήτησε εναλλακτικές λύσεις για τον φωτισμό της πόλης, καθώς επεδίωκε να απαλλάξει τον δήμο από το υψηλό και διαρκώς μεταβαλλόμενο κόστος του ελαιόλαδου. Σύμφωνα με τα πρακτικά συζητήσεων του δημοτικού συμβουλίου, στην πρόσκληση για προτάσεις εφαρμογής του φωτισμού με αέριο στην Αθήνα ανταποκρίθηκαν τρεις ενδιαφερόμενοι: ο βρετανικής καταγωγής Γάρδνερ, ο γαλλικής καταγωγής Φραγκίσκος Θεόφιλος Φεράλδης (Francois Theophile Feraldi) και ο επίσης γαλλικής καταγωγής Μαρσέ.

Ο Μαρσέ είχε υποβάλει αντίστοιχη πρόταση και για τον φωτισμό της οθωμανικής Σμύρνης. Το δημοτικό συμβούλιο θεώρησε πως οι προτάσεις του Γάρδνερ και του Μαρσέ ήταν λιγότερο συμφέρουσες και λεπτομερείς σε σύγκριση με εκείνη του Feraldi . Η πρόταση του Feraldi υποστηρίχθηκε σθεναρά και από τον δημοτικό σύμβουλο Ιωάννη Αλέξανδρο Σούτσο . Στις **16 Μαρτίου 1857** το δημοτικό συμβούλιο ενέκρινε τη σύναψη συμφωνίας με τον Feraldi. 10 ημέρες μετά, ο Γάρδνερ επανήλθε υποβάλλοντας νέα πρόταση, η οποία αυτή τη φορά αποδείχθηκε πιο οικονομική από εκείνη του Γάλλου ανταγωνιστή του. Τελικά , το δημοτικό συμβούλιο προτίμησε την πρόταση του Feraldi, καθώς για ακόμη μια φορά έκριναν την πρόταση του Γάρδνερ ελλιπή και την υποβολή της δεύτερης πρότασης ως αθέμιτο ανταγωνισμό.

Το **Απρίλιο του 1857** ο υπουργός εσωτερικών Δημήτριος Βούλγαρης απευθυνόμενος στην Βουλή των Ελλήνων χαρακτήρισε το φωταέριο ως μια από τις πιο καινοτόμες επινοήσεις της εποχής, η οποία επιβεβαίωνε το δημιουργικό και προοδευτικό πνεύμα του 19^{ου} αιώνα. Ο δημόσιος φωτισμός των πόλεων με αέριο γοήτευε τους νεοσύστατους αστικούς πληθυσμούς της ευρωπαϊκής περιφέρειας και την ίδια στιγμή η προοπτική εφαρμογής του σε αυτές τις χώρες προσέλκυε το ενδιαφέρον των ευρωπαίων επιχειρηματιών. Σε αυτό το κλίμα ο Francois Theophile Feraldi υπέγραψε συμβόλαιο με τον Δήμο Αθηναίων και ανέλαβε τον **Μάιο του**

1857 το εγχείρημα της ανέγερσης εργοστασίου φωταερίου και της κατασκευής του σιδηροδρομικού δικτύου Αθήνας – Πειραιά σε χρονικό διάστημα 15 μηνών . Ο Feraldi δεν κατόρθωσε να ολοκληρώσει τα έργα στον προκαθορισμένο χρόνο και κηρύχτηκε έκπτωτος και για τα δύο εγχειρήματα.

Ακολούθησε μια σειρά μεταβιβάσεων της ιδιοκτησίας της Εταιρείας Φωταερίου . Τον **Δεκέμβριο του 1860** ο Feraldi μαζί με άλλους τέσσερις Γάλλους μετόχους ίδρυσαν στο Παρίσι μια ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία Εταιρείας του **Δι' Αερίου Φωτισμού της Πόλεως Αθηνών** , η οποία όμως δεν αναγνωρίστηκε ως νόμιμη ούτε από την Γαλλική ούτε από την Ελληνική Νομοθεσία.

Το Σεπτέμβριο του 1862 και ενώ αναμένονταν τα εγκαίνια του φωτισμού με αέριο, ο Ελληνικός τύπος καλωσόριζε το φωταέριο ως γιγάντιο βήμα προς τον ευρωπαϊκό πολιτισμό και την υλική και ηθική ανάπτυξη του τόπου . Η πόλη αδημονούσε για την ασφάλεια και την αίγλη που θα έφερνε η νέα μορφή φωτισμού στην πρωτεύουσα το νεοσύστατο Ελληνικό Κράτος.

Το **1863** ο Feraldi και ο Ροβέρτος Ντερβιέ (Robert Dervieux), ένας από τους μετόχους της εταιρείας αποχώρησαν και μεταβίβασαν τα προνόμια και τα δικαιώματά τους στους άλλους τρεις Γάλλους μετόχους. Η νέα διοίκηση δεν διέθετε επαρκή κεφάλαια και τελικά , προκειμένου να ξεκινήσει η συστηματική λειτουργία της μονάδας φωταερίου, προχώρησε το 1872 σε δανεισμό από τους Ανδρέα Συγγρό, Γεώργιο Χατζηδημητρίου και Μαρία Ντεβιλιέ (Maria Devilliers). Παρόλα αυτά, η επιχείρηση δεν κατόρθωσε να καλύψει τις δαπάνες της και το **1873** το εργοστάσιο οδηγήθηκε σε δημόσιο πλειστηριασμό. Το **1875** η περιουσία και η ιδιοκτησία της εταιρείας περιήλθε στον δανειστή της Γεώργιο Χατζηδημητρίου, ο οποίος, μαζί με 6 ακόμη μετόχους συνέστησε την ανώνυμη Εταιρεία του Αεριοφωτός Αθηνών. Η νέα εταιρεία δεν υπέγραψε σύμβαση με τον Δήμο Αθηναίων και έτσι το βιομηχανικό συγκρότημα συνέχισε να λειτουργεί στα όρια της νομιμότητας έως το 1887. Το **1887** τη διοίκηση της μονάδας ανέλαβαν ο Ιωάννης Βαπτιστής Σερπιέρης (Giovanni Battista Serpieri) και ο Φουλόν Δεβόλ, οι οποίοι συνέστησαν την Εταιρεία του Αεριοφωτός Αθηνών και Άλλων Πόλεων. Η νέα Διοίκηση εισήγαγε την οικιακή και εμπορική χρήση του φωταερίου, πρόσθεσε στην φωτιστική χρήση την θέρμανση και προχώρησε στην επέκταση των κτιριακών εγκαταστάσεων του εργοστασιακού συγκροτήματος. Το δίκτυο φωταερίου επεκτάθηκε και η παραγωγική και αποθηκευτική ικανότητα της μονάδας αυξήθηκε, καθώς το φωταέριο διαδιδόταν όλο και περισσότερο στις κατοικίες και στις βιομηχανίες. Στο εξής, η επιχείρηση θα γνωρίσει τη μεγαλύτερη άνθιση και ακμή της. Τη περίοδο **1898 – 1907** η εταιρεία αεριοφωτός επιχείρησε να επεκταθεί και στην παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος, αλλά τελικά εγκατέλειψε την προσπάθεια. Το **1902** η εταιρεία φωταερίου μετονομάστηκε σε Ελληνική Εταιρεία Αεριοφωτός Αθηνών. Τη ίδια χρονιά ο δήμαρχος Αθηναίων Σπυρίδων Μερκούρης ζήτησε από την εταιρεία αεριοφωτός να αντικαταστήσει 2000 κοινούς φανούς με φωτοβολίδες πυρακτώσεως, καθώς οι τελευταίες θεωρούνταν πως διέθεταν μεγαλύτερη φωτιστική ικανότητα. Στην ίδια σύμβαση η Εταιρεία ανέλαβε και την τοποθέτηση των πρώτων 50 ηλεκτρικών λαμπτήρων των 10, 12 ή 15 αμπέρ στους Αθηναϊκούς δρόμους. Ο ανταγωνισμός ανάμεσα στο φωταέριο και τον ηλεκτρισμό μόλις ξεκινούσε.

Τέσσερα χρόνια αργότερα (**1906**), η ικανοποιητική απόδοση των φωτοβολίδων πυρακτώσεως οδήγησε το Σπυρίδωνα Μερκούρη να ζητήσει από την Εταιρεία να προσθέσει ακόμη 1000 φωτοβολίδες Auer στους δρόμους της πόλης. Τελικά, το **1907** η εταιρεία αντικατέστησε όλους τους φανούς φωταερίου της Αθήνας με φωτοβολίδες πυρακτώσεως. Η Εταιρεία Αεριοφωτός παραιτήθηκε τον

επόμενο χρόνο από την παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος έπειτα από συμφωνία που υπέγραψε με την Ελληνική Ηλεκτρική Εταιρεία. Παρότι το εργοστάσιο ανήκε σε ιδιώτες επιχειρηματίες, λειτούργησε με βάση σύμβαση της εταιρείας με τον δήμο και συνεπώς ο Δήμος Αθηναίων παρακολουθούσε τη λειτουργία του και παρενέβαινε με προτάσεις. Ήδη από το **1866** ο Δήμος διαπίστωνε την κακή ποιότητα φωτισμού των φανών και ζητούσε από την εταιρεία να διενεργήσει ποιοτικούς ελέγχους του Αερίου. Κατά καιρούς ζητούσε αύξηση του αριθμού των φανών, μεταφορά φανών από κεντρικά σημεία της πόλης σε πιο απόμερες οδούς κλπ. Ο Α΄ παγκόσμιος πόλεμος προκάλεσε απότομη αύξηση της τιμής του φωταερίου και εντάσεις ανάμεσα στις σχέσεις του Δήμου και της Εταιρείας. Ο δήμαρχος Αθηναίων Σπυρίδων Μερκούρης στην προσπάθειά του να ελέγξει την άνοδο της τιμής του φωταερίου εξέτασε το **1916** την προοπτική εξαγοράς των εγκαταστάσεων από την Γαλλική Εταιρεία. Το υπέρογκο κόστος της εξαγοράς της μονάδας φωταερίου, των δικαιωμάτων χρήσης και του τεχνολογικού εκσυγχρονισμού της ανάγκασαν τον Δήμαρχο να αποσύρει τις προτάσεις του. Ακόμη και στην περίπτωση που υλοποιούνταν η εξαγορά, η τεχνολογική στασιμότητα σε συνδυασμό με τον διαρκώς αυξανόμενο ανταγωνισμό των ηλεκτρικών εταιρειών θα οδηγούσαν την επιχείρηση σε χρεοκοπία.

Το **1917** η κρίση γαιανθράκων του Α΄ παγκόσμιου πολέμου ανάγκασε τον Δήμο Αθηναίων να παρέμβει, άλλοτε διακόπτοντας κατά διαστήματα τη λειτουργία του εργοστασίου, άλλοτε επιτάσσοντας φορτία λιθάνθρακα από άλλες εργοστασιακές μονάδες της Αθήνας, προκειμένου να καλύψει τις ανάγκες της Εταιρείας φωταερίου.

Το **1918** ο Υπουργός Συγκοινωνιών Αλέξανδρος Παπαναστασίου ενέκρινε την προσωρινή υπερτίμηση του φωταερίου, ώστε οι εταιρείες να αντιμετωπίσουν την αύξηση της τιμής του λιθάνθρακα. Το Υπουργείο συγκοινωνιών σύστηνε στους καταναλωτές να περιορίσουν την οικιακή κατανάλωση, προκειμένου να μπορέσουν να ανταποκριθούν στην απότομη αύξηση του τιμολογίου.

Το **1919** ο Δήμος και η Εταιρεία Αεριοφωτος υπέγραψαν νέα σύμβαση για την επαναλειτουργία του εργοστασίου. Με αυτή τη σύμβαση, ο δήμος απαγόρευε προσωρινά τον φωτισμό των δρόμων με αέριο και περιόριζε την κατανάλωση φωταερίου στις οικιακές χρήσεις.

Το **1926** ο ανταγωνισμός μεταξύ φωταερίου και ηλεκτρισμού πήρε νέες διαστάσεις, όταν η εταιρεία Power & Traction ανέλαβε τον εξηλεκτρισμό της Πρωτεύουσας.

Το **1908** ο Δήμος Αθηναίων άρχισε να διεκδικεί συμμετοχή στα κέρδη της επιχείρησης. Με την Σύμβαση του **1887** είχε οριστεί πως από το 1908 ο Δήμος θα συμμετείχε κατά 5% στα ακαθάριστα κέρδη της Εταιρείας από την εκμετάλλευση του φωταερίου και του κωκ. Οι συνεχείς εντάσεις ανάμεσα στον δήμο και την Διοίκηση της Εταιρείας κορυφώθηκαν στα τέλη της δεκαετίας του 1930.

Τελικά, το **1938** ο δήμος Αθηναίων ανέλαβε την διοίκηση του εργοστασίου και η εταιρεία μετονομάστηκε προσωρινά σε Δημοτική Εκμετάλλευση Αεριοφωτος Αθηνών (Δ.Ε.Α.Α.). Το 1952 συστήθηκε η Δημοτική Επιχείρηση φωταερίου Αθηνών (Δ.Ε.Φ.Α.) στο εξής το εργοστάσιο φωταερίου θα λειτουργήσει ως δημοτική επιχείρηση έως το κλείσιμό του το 1984.

Η παρουσία των ευρωπαϊών επιχειρηματιών στην μονάδα φωταερίου της Αθήνας ολοκληρώθηκε το **1938**, με την λήξη του 50ετούς προνομίου εκμετάλλευσης του 1887. Οι ευρωπαίοι επιχειρηματίες που επένδυσαν στην ιδέα του φωταερίου τόλμησαν να πιστέψουν σε ένα επιχειρηματικό σχέδιο το οποίο έμοιαζε

ριφοκίνδυνο στην Ελλάδα του 19^{ου} αιώνα. Η πρωτοβουλία τους στον χώρο της ενέργειας μεταλαμπάδευσε στην Ελληνική πραγματικότητα την ευρωπαϊκή τεχνολογία και τεχνογνωσία και έδωσε στην Ελληνική βιομηχανία την ευκαιρία να εξελιχθεί και να επεκτείνει τις εργασίες και την δυναμικότητά της.

Τα χρόνια της Δημοτικής Επιχείρησης

Από την δεκαετία του **1950** οι καταναλωτές φωταερίου μειώνονταν αισθητά και η δημοτική επιχείρηση Φωταερίου Αθηνών οδηγήθηκε σε αδιέξοδο. Οι εργαζόμενοι διαμαρτύρονταν για την οικονομική εξαθλίωση της επιχείρησης και ζητούσαν την άμεση ανασυγκρότησή της και τον εκσυγχρονισμό του μηχανολογικού εξοπλισμού.

Ταυτόχρονα, η επιχείρηση βρέθηκε αντιμέτωπη με τον ανταγωνισμό δύο νέων μορφών ενέργειας, του ηλεκτρισμού και του υγραερίου. Κατά την δεκαετία του **1960** η ΔΕΦΑ απηύθυνε κάλεσμα σε ξένες εταιρείες να υποβάλλουν νέες προτάσεις αξιοποίησης του εργοστασίου και προκήρυξε διαγωνισμούς για την εκπόνηση μελετών βιωσιμότητας. Εταιρείες από τις ΗΠΑ, την Γαλλία, την Μεγάλη Βρετανία, την Ιταλία και την Ισπανία κατέθεσαν διάφορες προτάσεις εκσυγχρονισμού της μονάδας. Οι προτάσεις δεν υιοθετήθηκαν και η ΔΕΦΑ συνέχιζε να συντηρείται χάρη στα κονδύλια ενίσχυσης του κρατικού προϋπολογισμού. Το έλλειμμα της επιχείρησης μεγάλωνε συνεχώς. Στην δεκαετία του **1970** το καταναλωτικό της δίκτυο είχε συρρικνωθεί σημαντικά. Οι εκθέσεις των ξένων εμπειρογνομόνων διαπίστωναν πως η διατήρηση της παραγωγής καύσιμου αερίου από απόσταξη γαιάνθρακα δεν θα γινόταν επικερδής στα επόμενα χρόνια. Προτάθηκαν εναλλακτικές λύσεις, όπως η παραγωγή αερίου από προπάνιο, από κωκ ή από την σχάση της νάφθας, ενός παράγωγου του πετρελαίου. Η προοπτική αλλαγής της παραγωγικής διαδικασίας και μεταφοράς των εγκαταστάσεων προκάλεσε αναστάτωση στα σωματεία των εργαζομένων τα οποία ανησυχούσαν για την διατήρηση ή μείωση των θέσεων εργασίας.

Τον **Μάρτιο του 1978** κατατέθηκε μία νέα ενδεδειγμένη πρόταση του εργοστασίου φωταερίου σε παραγωγική μονάδα σχάσης νάφθας από τη γαλλική εταιρία Sofregaz. Η παραγωγή αερίου από νάφθα θα λειτουργούσε ως μεταβατικό στάδιο ώσπου να αρχίσει η εισαγωγή φυσικού αερίου από την Ανατολική Ευρώπη ή την Αλγερία (υγροποιημένο φυσικό αέριο). Ο υπουργός βιομηχανίας Μιλτιάδης Έβερτ δήλωνε αποφασισμένος να διακόψει την παραγωγή φωταερίου και να εκσυγχρονίσει την τεχνολογία παραγωγής καυσίμων αερίων. Παράλληλα, οι τοπικοί εξωραϊστικοί σύλλογοι των όμορων συνοικιών (Γκαζιού, Θησείου, Πετραλώνων, Βοτανικού) εντατικοποιούσαν τις διαμαρτυρίες και τις κινητοποιήσεις τους ζητώντας την απομάκρυνση των εγκαταστάσεων από το κέντρο της Αθήνας. Ταυτόχρονα το Σωματείο των Εργαζομένων πίεζε τον υπουργό να μην σταματήσει η παραγωγή του εργοστασίου. Σε συνάντηση που είχε μαζί τους και λόγω της άκαμπτης θέσης του για το κλείσιμο του εργοστασίου δήλωσε στους εργαζόμενους ότι <<Θα βάλω μπουλντόζες να το γκρεμίσω>>. Έτσι προέκυψε το χαρακτηριστικό προσωνύμιο που τον ακολούθησε στην υπόλοιπη πολιτική του καριέρα "ΕΒΕΡΤ ο μπουλντόζας".

Την ίδια περίοδο ξεκίνησαν επίσημα οι πρώτες συζητήσεις για την εισαγωγή φυσικού αερίου στην Ελλάδα. Ακόμα και όταν αποφασίσθηκε η μετατροπή της Δ.Ε.Φ.Α. σε εταιρία παραγωγής αερίου από σχάση νάφθας ακολούθησαν νέες διαμάχες για τη θέση των νέων εγκαταστάσεων. Η αρχική πρόταση αφορούσε την

μεταφορά της νέας μονάδας στον Ασπρόπυργο, ώστε να βρίσκεται δίπλα στα διυλιστήρια πετρελαίου καθώς αυτά παρήγαγαν τη νάφθα. Το παραγόμενο αέριο θα διοχετευόταν από τον Ασπρόπυργο στην παλαιά θέση του εργοστασίου φωταερίου επί της οδού Πειραιώς, το οποίο θα λειτουργούσε πια ως κέντρο διανομής.

Σύντομα, κατατέθηκε δεύτερη πρόταση, η οποία περιλάμβανε την κατεδάφιση των εγκαταστάσεων του φωταερίου, την τοποθέτηση των μονάδων επεξεργασίας της νάφθας στο υπάρχον οικόπεδο της οδού Πειραιώς και τη δημιουργία πάρκου και αθλητικών εγκαταστάσεων στον ίδιο χώρο. Ακολούθησε νέα πρόταση, σύμφωνα με την οποία η νέα μονάδα σχάσης νάφθας θα μεταφερόταν δύο οικοδομικά τετράγωνα νοτιότερα από την αρχική θέση του εργοστασίου επί της οδού Πειραιώς. Στο τέλος, κατατέθηκε και μια τέταρτη πρόταση που εισηγούνταν τη μεταφορά της μονάδας στην οδό Ορφέως στον Βοτανικό. Οι προτάσεις αυτές προσπαθούσαν να ικανοποιήσουν τις ανάγκες της νέας εργοστασιακής μονάδας και τα αιτήματα των κατοίκων για απομάκρυνση των ρυπογόνων δραστηριοτήτων. Την ίδια στιγμή, όλες οι προτάσεις συναντούσαν τις αντιδράσεις των κατοίκων, οι οποίοι διαμαρτύρονταν για την επιβάρυνση του φυσικού περιβάλλοντος, της υγείας τους και των αρχαιοτήτων της Αθήνας. Η τοπική αυτοδιοίκηση δραστηριοποιήθηκε άμεσα οργανώνοντας συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας τόσο στα όρια του δήμου Αθηναίων, όσο και στους δήμους Αιγάλεω και Ελευσίνας, οι οποίοι θα πλήττονταν από μία ενδεχόμενη μεταφορά των εγκαταστάσεων στον Ασπρόπυργο. Η αξιοποίηση της Δ.Ε.Φ.Α. έμοιαζε με πολιτικό και κοινωνικό αδιέξοδο.

Το **1982** αλλάζει τελείως η πολιτική για το αέριο και ξεκινάει ένα πρόγραμμα εκσυγχρονισμού της επιχείρησης, που ολοκληρώνεται το 1983 με την εγκατάσταση δύο μονάδων παραγωγής αερίου από νάφθα στα Ελληνικά Διυλιστήρια Ασπροπύργου.

Τον **Σεπτέμβριο του 1984** ο αρμόδιος Υπουργός Σάκης Πεπονής σβήνει τον τελευταίο φούρνο παραγωγής φωταερίου. Το φωταέριο αποτελεί παρελθόν για την πόλη της Αθήνας. Αντικαθίσταται από ναφθαέριο. Το νέο αέριο από νάφθα (ναφθαέριο) εξυπηρέτησε κυρίως τους επαγγελματίες καταναλωτές φωταερίου. Με αυτόν τον τρόπο η εταιρία διατήρησε έναν σημαντικό αριθμό πελατών, οι οποίοι παρέμειναν στο δίκτυο της έως την εισαγωγή του φυσικού αερίου στην ελληνική αγορά ενέργειας. Το φωταέριο εισήγαγε τη χρήση των καυσίμων αερίων στην Ελλάδα και αποτέλεσε τον ενεργειακό πρόδρομο του φυσικού αερίου. Οι εγκαταστάσεις της οδού Πειραιώς συνέχισαν να χρησιμοποιούνται ως κέντρο διανομής αερίου έως τα τέλη της δεκαετίας του **1990**.

Η **Ε.Π.Α. (Εταιρία Παροχής Αερίου Αττικής Α.Ε.) ιδρύθηκε το 2001** για την αποκλειστική διανομή του αερίου στην Αττική και απορρόφησε το μεγαλύτερο ποσοστό των εργαζομένων της Δ.Ε.Φ.Α. Οι υπόλοιποι εργαζόμενοι μετακινήθηκαν σε υπηρεσίες του δήμου Αθηναίων.

100 χρόνια συνδικαλιστικής οργάνωσης και αγώνων των εργαζομένων

Ενώ η ιστορία του συνδικαλιστικού αλλά και γενικότερα του εργατικού μας κινήματος είναι τόσο μεγάλη, η βιβλιογραφία και η πληροφόρηση εξακολουθεί να είναι περιορισμένη. Δεν είναι ανάλογη προς το μέγεθος των πολλών και μεγάλων γεγονότων που το κίνημα αυτό πέρασε. Σκληρά χρόνια, μεγάλοι αγώνες, πολλά τα εμπόδια και οι αντιδράσεις. Μια εποχή ηρωική αλλά και αγωνίας για το κίνημα. Οι

εργάτες φωταερίου ήταν από τις πρώτες βιομηχανικές ειδικότητες που διεκδίκησαν βελτίωση των αμοιβών τους και των συνθηκών εργασίας.

Στις 4/12/1914 ιδρύουν το πρώτο Σωματείο στον χώρο το οποίο στη συνέχεια αποτέλεσε ένα από τα Ιδρυτικά Μέλη ίδρυσης της ΓΣΕΕ λαμβάνοντας μέρος στο 1ο συνέδριο της τον Οκτώβριο του 1918.

Επίσης την ημέρα αυτή εορτάζεται με μεγάλη λαμπρότητα η Αγία Βαρβάρα, προστάτιδα των εργαζομένων στο Γκάζι. Η περιφορά της εικόνας στην περιοχή του “Λουμπαρδιάρη”, αποτελεί ακόμα και σήμερα έθιμο για τους εργαζομένους στο Φυσικό Αέριο.

Το **1920** μετονομάστηκε σε **«Σύνδεσμο Υπαλλήλων και Εργατών Αεριόφωτος Αθηνών»**, ώστε να συμπεριλάβει και τις υπαλληλικές ειδικότητες του εργοστασίου.

Το **1922** ακολούθησε η ίδρυση δεύτερου σωματείου με την επωνυμία **«Σύνδεσμος Τεχνιτών και Εργατών Κεντρικού Εργοστασίου Αεριόφωτος Αθηνών»**.

Δύο χρόνια αργότερα 1924 τα δύο σωματεία συγχωνεύτηκαν και συγκρότησαν την **«Ένωση Προσωπικού της Εταιρείας Αεριόφωτος Αθηνών»**. Οι απεργίες των εργαζομένων στα εργοστάσια του φωταερίου αναστάτωναν την καθημερινότητα των πόλεων, καθώς οι δρόμοι έμεναν χωρίς φωτισμό και τα σπίτια και οι βιομηχανίες χωρίς ενέργεια. Για να λυθούν οι απεργίες αυτές, σημαίνοντα πολιτικά πρόσωπα (Υπουργοί, Βουλευτές, Δήμαρχοι) παρενέβαιναν στις διαπραγματεύσεις μεταξύ των εταιρειών φωταερίου και των συνδικάτων των εργαζομένων. Επαναλαμβανόμενες απεργιακές κινητοποιήσεις στο εργοστάσιο της Αθήνας πραγματοποιήθηκαν το 1914 με κύριο αίτημα την βελτίωση του ωραρίου εργασίας.

Το **1921** οι εργαζόμενοι (ανειδίκευτοι εργάτες, τεχνίτες, σιδηρουργοί) των εργοστασίων φωταερίου στην Αθήνα, στον Πειραιά και στον Βόλο διπλασίασαν τις αμοιβές τους έπειτα από απεργιακές κινητοποιήσεις μεγάλης διάρκειας.

Τον **Οκτώβριο του 1924** ο Γεώργιος Μαρής, υπουργός συγκοινωνιών στην κυβέρνηση του Παύλου Κουντουριώτη ενέκρινε την αύξηση της τιμής πώλησης του Αερίου, προκειμένου οι εταιρείες φωταερίου να καλύψουν την απώλεια εσόδων που είχε προκληθεί από τις απεργίες και την μισθολογική αύξηση.

Το **1929** οι εργαζόμενοι του φωταερίου Αθηνών πραγματοποίησαν πολυήμερη απεργία με κύριο αίτημα την χορήγηση 13^{ου} μισθού. Η πρωτεύουσα έμεινε τότε στο σκοτάδι. Η κυβέρνηση ανέθεσε στην αστυνομία την περιφρούρηση του εργοστασίου φωταερίου και επιστράτευσε στην θέση των εργαζομένων ναύτες καθώς εκείνοι γνώριζαν να χειρίζονται τον γαιάνθρακα. Τελικά οι ναύτες κατάφεραν με αρκετή δυσκολία να πετύχουν την διανομή φωταερίου μόνο σε ορισμένες βιομηχανίες της πρωτεύουσας.

Το **«Σωματείο Εργαζομένων Φωταερίου της Αθήνας»** απεργούσε για να υπερασπίσει τα δικά του αιτήματα αλλά και των συναδέλφων του εργοστασίου φωταερίου του Πειραιά. Αργότερα, στις απεργίες τους συμμετείχαν και οι εργαζόμενοι στις εταιρείες παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος.

Με τους τελευταίους σύστησαν από κοινού την **«Πανελλήνια Ένωση Ηλεκτροτεχνιτών και εργατών Φωταερίου» (1915)** και την **«Ομοσπονδία εργατών Ηλεκτρισμού, Μεταφορών, Κινήσεως και Φωταερίου» (1927)**.

Το **1937** ιδρύθηκε το Ταμείο Ασφαλίσεως Προσωπικού Αεριόφωτος Αθηνών, στο οποίο ασφαλιζόνταν οι εργαζόμενοι του φωταερίου και ο Σύλλογος των Υπαλλήλων της Εταιρείας Αεριόφωτος Αθηνών. Μέλη του Συλλόγου μπορούσαν να γίνουν όλοι οι εργαζόμενοι, αφού είχαν συμπληρώσει το 16^ο έτος της ηλικίας τους.

Το **Σεπτέμβριο του 1941** προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες της κατοχής, οι εργαζόμενοι στο εργοστάσιο συγκρότησαν τον προμηθευτικό συνεταιρισμό υπαλλήλων, εργατών και συνταξιούχων επιχειρήσεως φωταερίου Αθηνών, ο οποίος επιβίωσε έως τις αρχές της δεκαετίας του 1980.

Στις **29/7/1944, 14** συνάδελφοι σκοτώνονται την ώρα του καθήκοντος από έκρηξη βόμβας κατά την μεταφορά του κάρβουνου για τους φούρνους.

Τον **Οκτώβριο του 1947** οι εργαζόμενοι εξέδωσαν το πρώτο τεύχος του συνδικαλιστικού τους περιοδικού ο γκαζιέρης, 15ήμερον συνδικαλιστικό όργανο του Συλλόγου Υπαλλήλων Αερίοφωτος Αθηνών στο οποίο περιέγραφαν την εργασιακή τους καθημερινότητα και την συνδικαλιστική τους δράση. Το περιοδικό εκδιδόταν έως και τον Μάρτιο του 1967.

Το **1967** ιδρύθηκε ο «**Σύλλογος Εργαζομένων Φωταερίου Αθηνών**».

Ένα από τα αιτήματα των εργαζομένων ήταν η χορήγηση φόρμας εργασίας και μάσκας προστασίας, πρακτικές που είχαν εισαχθεί στα εργοστάσια του εξωτερικού ήδη από την δεκαετία του 1930. Έως τα τελευταία χρόνια λειτουργίας του εργοστασίου, οι περισσότεροι εργάτες χρησιμοποιούσαν αυτοσχέδια κομμάτια ύφασμα ως μάσκες προστασίας από τις αναθυμιάσεις.

Το **1987** με την ενοποίηση των δύο Σωματείων Δικτύου και Παραγωγής ιδρύθηκε η «**Ένωση Εργαζομένων Φωταερίου Αθηνών**» και στις **04/05/2005** μετονομάστηκε σε «**Ένωση Εργαζομένων Φυσικού Αερίου Αττικής**».

Η μακρά διαδρομή του εργοστασίου φωταερίου της Αθήνας από τα μέσα του 19ου έως τα τέλη του 20ου αιώνα κατέστησε τα σωματεία των εργαζομένων κοινωνούς των ιστορικών, πολιτικών και κοινωνικών εκφάνσεων του Ελληνικού Συνδικαλιστικού Κινήματος.

Συναδέλφισσες, συνάδελφοι,

Για να πετύχει κάποιος πρέπει να γνωρίζει το παρελθόν του και βεβαίως να διδαχθεί από τα λάθη του.

Είμαστε απόλυτα πεπεισμένοι ότι το Συνδικαλιστικό Κίνημα έπαιξε και παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στις οικονομικές και πολιτικές εξελίξεις, τόσο στην χώρα μας όσο και ανά τον κόσμο. Ιδιαίτερα σήμερα ο ρόλος του μπορεί να είναι καθοριστικός.

Η σταθεροποίηση της Δημοκρατία τόσο στην Ελλάδα όσο και στην υπόλοιπη Ευρώπη επιτρέπει στους εργαζόμενους και στους εκπροσώπους τους να αγωνίζονται και να διεκδικούν.

ΓΙΑ ΤΟ Δ.Σ.

Ο Πρόεδρος

ΓΡΗΓ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ο Γεν. Γραμματέας

ΝΕΚ. ΑΠΟΣΤΟΛΑΚΗΣ

